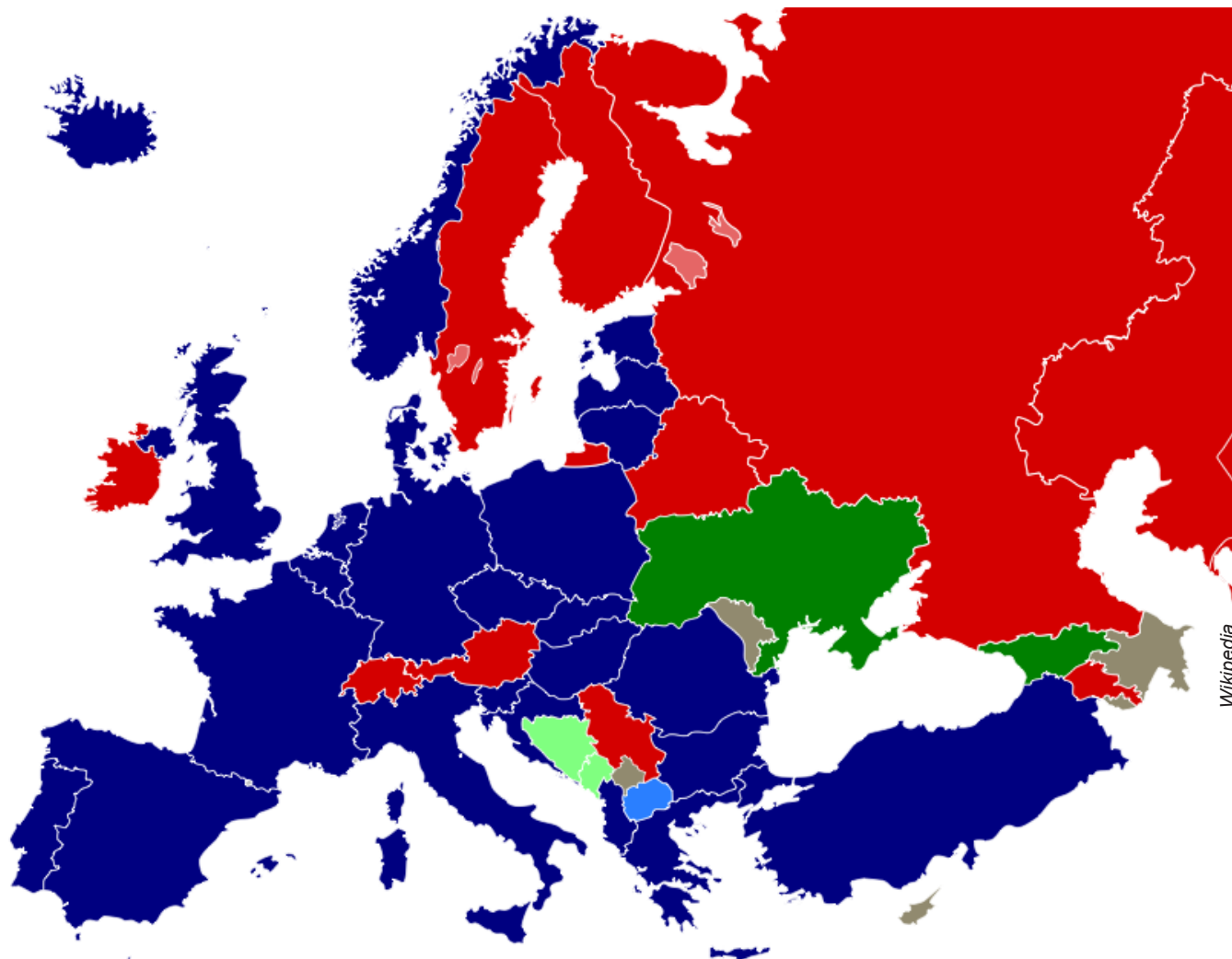

**Nato
– 60 år
av militarism**

Wikipedia

■ Nuvarande medlemmar *

■ Inbjudna medlemmar

* Även USA och Kanada

■ Lovade inbjudan

■ Intensifierad dialog

■ Medlemskap inget mål

■ Okänd avsikt

Nato under kalla kriget - en spännig allians

NATO bildades 1949, officiellt för att försvara Västeuropa mot en eventuell sovjetisk invasion. Hotet från öst möttes med en enorm amerikansk militärbudget och kärnvapen som placerades ut i Europa.

Men när sovjetimperiet och Warsawapakten upplöstes 1991 blev inte reaktionen i väst att lägga ner Nato och satsa på nedrustning och avspänning, som man hade kunnat tro. Istället har Natoländernas, framför allt USA:s, militärbudgetar fortsatt att öka.

Strax innan Sovjetunionen upplöstes gick dess sista ledare Michail Gorbatsjov med på att Tyskland skulle få återförenas, och att det skulle få gå med i Nato. En ganska stor säkerhetspolitisk uppoffring i avspänningens namn.

I utbyte fick han "kategoriska löften" från regeringen i Washington om att Nato inte skulle expandera österut och suga upp gamla Warsawapaktsländer. Gorbatsjov ville att Östeuropa skulle bli en kärnvapenfri zon.

1994 antog Ryssland sedan en kärnvapenpolicy om icke-första-tillslag ("no first use") i motsats till Natoländerna som fortsätter att hävda sin "rätt" att använda kärnvapen när de så önskar.

Washingtons löften till Gorbatsjov var dock mycket tunna, skulle det visa sig. Nato har nu inlemmat alla de gamla Warsawapaktsländerna i Östeuropa. Till och med republiker som förut ingick i Sovjetunionen är på väg in i Nato. Vilket Ryssland ser som ett stort säkerhetspolitiskt hot.

Någon kärnvapenfri zon är det inte tal om och USA arbetar på att sätta upp ett system av robotar i Polen och Tjeckien. Officiellt kallas det för "missilförsvar" men alla inblandade vet att installationerna lika gärna kan användas offensivt. De rubbar också den terrorbalans som finns mellan kärnvapenmakterna och ger i teorin USA/Nato möjlighet att attackera en fiende med kärnvapen utan att behöva vara rädd för att få sina egna städer utplånade.

Som svar på denna upptrappning har även Ryssland återgått till sin tidigare kärnvapenpolicy om första tillslag.

Efter att gamla sovjetiska arkiv öppnats har det faktiskt kommit fram uppgifter som

Warszawapakten var en militärallians som existerade 1955–1991 och bildades som en motvikt till Nato. Den bestod av Sovjetunionen, Polen, Östtyskland, Tjeckoslovakien, Ungern, Albanien (till och med år 1968), Rumänien och Bulgarien.

USA:s militärbudget för 2009 ligger på 762 miljarder dollar. Men om man tar med alla försvarsrelaterade kostnader som bokförs hos andra departement blir summan över en biljon dollar (1,000 000 000 000 \$)¹

USA spenderar nästan lika mycket som resten av världen på militären, och nästan tre gånger så mycket som de övriga Natoländerna tillsammans.²

Strategiska vapen betyder kärnvapen, medan konventionella vapen är alla andra vapen.

(1) *The Trillion-Dollar Defense Budget Is Already Here*, Robert Higgs, 15 mars 2007, The Independent Institute
(2) *The FY 2009 Pentagon Spending Request - Global Military Spending*, C Hellman & T. Sharp, 22 februari 2008, Center for Arms Control and Non-proliferation

tyder på att redan Stalin var inne på att släppa Östtyskland fritt. I mars 1952 erbjöd han Washington att Tyskland skulle få återförenas om landet inte togs upp i Nato (Västtyskland var då ännu inte medlem utan blev det först 1955).

Kravet på att landet inte skulle ingå i en fientlig militärallians med udden riktad mot Sovjet var knappast särskilt extremt ett fåtal år efter att Tyskland i princip hade lagt hela västra Ryssland i ruiner.

Stalins förslag avfärdades lättvindigt av Washington, så vi får aldrig veta hur allvarligt menat det var. Men de ryska arkiven visar också att även chefen för Sovjets säkerhetspolis förespråkade att DDR skulle offras för att minska spänningarna mellan öst och väst. Förutsättningen var att det återförenade Tyskland skulle bli neutralt.

Vid den tiden förlöjligade USA:s regering de som hävdade att sådana här avspänningsförslag kom från Sovjet. Istället togs Västtyskland upp i Natoalliansen, som påbörjade en kraftig militär upprustning.

Stalins efterträdare Krustjov försökte få USA:s president Eisenhower att gå med på en ömsesidig reduktion av offensiva vapen för att istället kunna satsa på ekonomisk utveckling. Han lyckades inte men reducerade då de ryska styrkorna även utan motprestation, trots motstånd från sin egen militärledning.

USA fortsatte dock “den största strategiska och konventionella militära upprustning som världen har sett i fredstid” trots att väst redan hade ett stort övertag i terrorbalansen, och satte därigenom sista spiken i kistan för “Krustjovs agenda att hålla tillbaka den sovjetiska militären”, enligt forskare som den amerikanska debattören Noam Chomsky citerar i sin bok *Hybris – USA:s strävan efter global dominans*.

Nato efter kalla kriget – en expansiv allians

Efter Sovjets kollaps fick Nato lite av en identitetskris, men i USA lades en ny militärbudget där man konstaterade att Pentagon behövde lika mycket pengar som förr, eftersom global dominans var målet. Sovjet hade fått styra och ställa i Östeuropa och

haft inflytande i en del andra länder, medan USA relativt obehindrat kunde härja i resten av världen under kalla kriget. Nu var motpolen borta och USA:s möjligheter större än någonsin.

Vart fjärde år ger USA:s regering ut ett dokument som beskriver den officiella säkerhetspolitiken. När Bill Clinton var president slog han fast att USA var den enda makten som hade militära resurser att föra storskaliga krig utanför sina egna gränser. Han deklarerade att USA skulle använda sin militära makt unilateralt om det behövdes, för att försvara vitala intressen som till exempel "obehindrad tillgång till nyckelmarknader, energitillgångar och strategiska resurser".³

1999 verkade Natos identitetskris vara över och alliansen fick tillbaka sin glöd. Visserligen fanns inte längre något invasionshot att enas kring, men under alliansens 50-årsjubileum antogs ett nytt "strategiskt koncept" som återspeglade Clintons politik. Nya hot identifierades, bland annat "avbrott i flödet av vitala resurser."

Sedan dess har det blivit en sanning inom Nato att alliansen måste "go out of area or out of business", alltså att man måste sluta tänka bara på försvar av det egna territoriet och börja verka i hela världen, annars har man inget att göra.

Vilket ju är sant, eftersom det inte finns något reellt hot om att någon fientlig stat skulle slå till mot ett Natoland.

Samtidigt fortsätter Natos medlemsskara att växa i Östeuropa och snart kanske även i Centralasien. Just nu är det politiskt tumult i Georgien som ligger i den strategiskt viktiga regionen mellan Svarta havet och Kaspiska havet. Nyligen påstod landets västvänliga president Micheil Saakasjvili att regeringen hade slagit ner ett försök till statskupp på en militärbas i landet. Samtidigt möts kravallpolis och oppositionsdemonstranter på huvudstaden Tbilisis gator.

Och en sak till: I maj genomförde Nato en stor militärövning i landet, vars regering vill bli alliansmedlem så snart som möjligt.

Ryssland som har en allvarlig gränsvist med Georgien och som låg i krig med landet så sent som i höstas, är starkt kritiskt både mot planerna på ett georgiskt Nato-medlemskap och mot den nyligen genomförda övningen.

Nato – som i stora delar av världen med viss rätt ses som den väpnade grenen av USA:s

Unilateralt betyder att en part gör något på egen hand, i det här fallet utan godkännande från FN eller andra länder.

(3) *Quadrennial Defense Review Report, USA:s försvarsdepartement, maj 1997.*

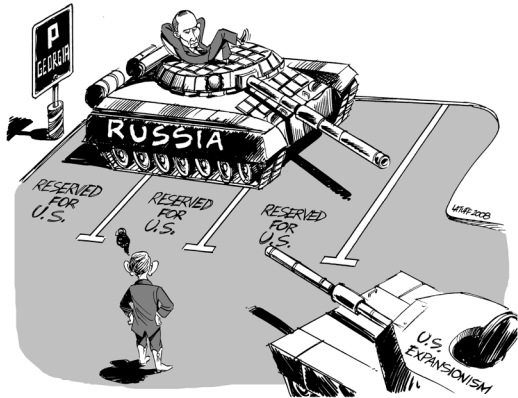
Georgien

utrikespolitik – prioriterar återigen militärt inflytande framför ett avspänt förhållande till sina fiender.

Förra årets rysk-georgiska krig har i den svenska debatten konstigt nog blivit ett slagträ för de som förespråkar svenskt medlemskap i Nato. “Det ryska överfallet på Georgien i somras [borde] ha satt igång varningsklockorna”, skrev till exempel Svenska Atlantkommitténs grundare Ann-Sofie Dahl i en debattartikel i Sydsvenskan nyligen. Även folkpartiet drar stora växlar på samma konflikt och vill som svar placera ut militär som ska se till att ryssarna inte landstiger på Gotland.

Men det går inte att jämföra Sverige och Georgien. Sverige är inte en före detta sovjetrepublik med omtvistade gränser mot Ryssland. Vi har inte heller några planer på att starta ett anfall och döda ett stort antal civila etniska ryssar inom våra gränser (att kriget i augusti startades av Georgien glömdes helt bort i den efterföljande debatten).

Det är också intressant att de georgiska styrkorna som inledde attacken gjorde det omedelbart efter att ha avslutat en militärövning med USA. De gick i princip med vapen i hand från övningen till anfallet mot utbrytarprovinsen Sydossetien. Om de gjorde det med amerikansk uppmuntran eller kanske till och med på amerikansk order är det ingen som vet. De kan också ha gjort det för att locka in Västvärlden i konflikten.

Georgienkonflikten tolkad av den brasilianska tecknaren Carlos Latuff.

Nato – en kärnvapenallians

I sitt strategiska koncept lägger alliansen stor vikt vid sina kärnvapen: “Alliansen kommer att behålla en passande blandning av kärnvapen och konventionella vapen baserade i Europa över en överskådlig framtid och uppdatera dem där det behövs...”

Det är ett klart brott mot icke-spridningsavtalet som faktiskt inte bara kräver att andra länder avstår från att skaffa kärnvapen, utan också att de som redan har arbetat för att göra sig av med dem.

Icke-spridningsavtalets huvudmål är för övrigt som namnet avslöjar att kärnvapen inte

ska spridas till fler länder än de som redan har dem. Nato har alltid legat i en juridisk gråzon genom att USA har placerat ut kärnvapen på sina allierades mark i Europa. Eftersom det fortfarande bara är amerikansk militär som kontrollerar vapnen hävdar man att detta inte bryter mot avtalet.

Om Sverige skulle gå med i Nato måste vi erkänna för oss själva att kärnvapen skulle vara en del av vårt försvar.

Nato idag – en aggressiv allians

Natos 50-årsjubileum 1999 firades mitt under alliansens första krig – Kosovokriget, där Serbien bombades till underkastelse under tre månader.

De flesta försvarare av Kosovokriget vänder på kronologin över vad som faktiskt hände. Man återger helt enkelt Natos förkrigspropaganda om att serberna var på väg att folkmörda albanerna och att Nato satte stopp för det.

I själva verket rapporterade OSSE:s övervakare inte om etnisk rensning utan om ett “instabilt läge” i ett pågående inbördeskrig.⁴ De verkligt allvarliga serbiska övergreppen kom igång efter att Natos bomber började falla. Natogeneralen Wesley Clark beskrev serbernas ondsinta reaktion som en “helt förutsägbar” konsekvens av bombningarna och i sin självbiografi skriver han att han under kriget informerade USA:s försvarsminister Madeleine Albright om att serberna “nästan säkert [skulle] attackera civilbefolkningen” om Natobombningarna fortsatte.⁵ Bombningarna fortsatte.

Sanningen om kriget ligger antagligen nära vad John Norris, pressekreterare till USA:s vice utrikesminister då det begav sig, skrev i sin bok *Collision Course* för några år sedan: “Det var Jugoslaviens motstånd mot de djupare trenderna av politisk och ekonomisk reform – inte kosovoalbanernas svåra situation – som bäst förklarar Natos krig”.

Inte mindre än en total seger var acceptabelt, skriver Norris: Natos ledare “insåg att en militär förlust eller en halvkokt politisk kompromiss skulle ha allvarliga följder för den transatlantiska politiska, ekonomiska och strategiska agendan. Ett misslyckande skulle ha kastat en skugga av tvivel över Natos framtid som organisation och

icke-spridningsfördraget, NPT, började gälla 1970. Fem stater är erkända kärnvapenmakter: USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike och Kina. Nordkorea, Indien, Pakistan och Israel, som också har kärnvapen, är inte anslutna till fördraget.

OSSE är Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa, en mellanstatlig organisation inom FN som sysslar mycket med att övervaka konflikter och val.

(4) *Kosovo / Kosova, As Seen, As Told*, OSSE 1999.

(5) Wesley Clark citeras i *Hybris*, sid 66, Noam Chomsky, Ordfront 2005.

”If we have to use force, it is because we are America; we are the indispensable nation. We stand tall and we see further than other countries into the future ...”

Madeleine Albright,
USA:s utrikesminister ⁶

allvarligt ha komprometterat dess förmåga att vidga kretsen av demokratier och öppna marknader österut”

USA:s dåvarande nationella säkerhetsrådgivare Sandy Berger citeras i Norris bok med orden:

“Det är möjligt att föra krig med 19 nationer. Det är omöjligt utan intensivt amerikanskt ledarskap på alla nivåer. Jag har aldrig köpt den där grejen om den ‘oumbärliga nationen’ för det låter lite väl triumfatoriskt. Men när det kommer till någonting sådant här måste Amerika leda.” ⁷

USA går först och FN och Nato kommer efter i släptåg. Så var det i Kosovo, och mönstret upprepades sedan i Afghanistan och till viss del i Irak.

Visserligen var alliansen splittrad inför Irakkriget men striden var kortvarig och man har arbetat hårt på att lägga meningsskiljaktigheterna bakom sig.

Tyskland, en av de viktigaste motståndarna till invasionen 2003, leds idag av en kansler som har antytt att hon inte delar sin föregångares åsikter om attacken och att hon inte skulle vilja “orsaka splittring” inom alliansen när Iranfrågan en dag börjar brinna.

I motsats till vad de flesta tror engagerade sig dessutom Nato aktivt och konkret i kriget redan på ett tidigt stadium. När Polen kort efter invasionen begärde hjälp med att hålla positionerna i sin ockupationszon ställde allianskollegerna upp med utrustning och expertis, måna om att lägga gammalt groll bakom sig. Nato driver också en polisskola i Bagdad.

I Afghanistan har USA delat upp kriget i två delar. Den mest våldsamma delen kallas “Operation Enduring Freedom” och det är slaget mellan amerikanska Natostyrkor på ena sidan och den störtade talibanrörelsen på den andra. Först kallades invasionen för “Operation Infinite Justice” men man insåg att de var lite odiplomatiskt, även med Bushadministrationens mått mätt. Inom islam och flera andra religioner anses nämligen bara gud kunna skapa evig rättvisa.

Den andra delen av kriget utkämpas också mellan Nato och talibanerna. Men det utspelar sig i lite lugnare områden där talibanerna inte har särskilt starkt stöd. Det är här Sverige är med. Våra soldater ingår i International Security Force, ISAF, som leds av Nato men kallas för FN-styrka eftersom den har ett FN-mandat. Just nu leds den faktiskt av en amerikansk general som innan han fick uppdraget ledde Operation En-

(6) *The Today Show*,
NBC, 19 feb 1998.

(7) Samtliga citat från
Collision Course,
sid xxiii, 293 resp. 294,
John Norris,
Praeger Publishers, 2005.

during Freedom, OEF. De svenska soldaterna i Afghanistan har Natoemblem på sina uniformer sedan ett par år tillbaka.

Afghanistankriget som nu har pågått i snart åtta år har nu på allvar spridit sig till grannlandet Pakistan. Det finns en spikrak parallell till Vietnamkriget här. Även då drev USA:s krig motståndarsidans gerillakrigare in i grannlandet (Laos) där de satte upp nya baser. Även då började USA bomba de nya fästena och även då ledde detta till att gerillan flyttade sina baser allt längre in i landet.

Den gången slutade det med att Laos totalförstördes av amerikanska bombmattor. Kissinger utfärdade ordern: “Anything that flies on anything that moves”.⁸ I Pakistan vet vi inte hur det kommer att gå, men uppemot en miljon människor befinner sig just nu på flykt undan de våldsamma striderna.

Carlos Latuff om svenska trupp-
förstärkningar till Afghanistan.

Även i Afghanistan ökar våldet. I en Natorapport⁹ beskrivs utvecklingen under 2008:

- Antalet civila offer ökade med 40 – 56 procent.
- Antalet dödade soldater från de internationella styrkorna ökade med 37 procent (totalsiffra för ISAF och OEF)
- Antalet attacker mot afghanska myndigheter ökade med 124 procent.
- Antalet kidnappningar och mord ökade med 50 procent.
- Incidenter med hemmagjorda bomber ökade med 27 procent.

Enligt Nato orsakades 80 procent av de civila dödsoffren (973 personer) av “upprorsmän” medan de internationella styrkorna tar på sig ansvaret för 236 civila dödsfall under 2008.

I maj i år dog upp till 150 civila i en missriktad amerikansk attack. Det verkar vara en av de värsta attackerna sedan kriget inleddes.

De svenska soldaterna har lugnare och, verkar det som, mer konstruktiva uppgifter än så länge. Men om utvecklingen fortsätter i samma riktning som nu så kommer de snart

(8) Kissinger Tapes Describe Crises, War and Stark Photos of Abuse, New York Times, 27 maj 2004
(9) Afghanistan Report, Nato, 31 mars 2009

att befinna sig i våldsammare situationer. Och det går inte att blunda för att de redan idag, genom att delta i den polisiära “fredsbevarande” delen av kriget, frigör amerikanska militära resurser som används i OEF.

Logotypen för Loyal Arrow:
Svärd, sköld, Natologga, Gripen-plan, Luleås skyline, midnattssol och segelbåtar.
Namnet följer Natostandard för övningar: Den första bokstaven i första ordet anger vilket kommando inom Nato som är ansvarig för att planera övningen: Joint Command Lisbon.
Den första bokstaven i andra ordet anger vilket vapenslag som berörs: Air.

Nato i Norrland – en allians som flugit fel

Nato har de senaste åren precis som EU utvecklat snabbinsatsstyrkor som kan sättas in överallt i hela världen med några dagars varsel. NRF heter de; Nato Response Force. De betraktas av Natos ledare som alliansens spjutspets, organisationens hjärta och en motor i omvandlingen till en ny sorts Nato som har hela världen som sitt verksamhetsområde.

Ansvar för att ha denna högsta beredskap roterar mellan olika styrkor som förbereder sig på uppgiften genom att öva tillsammans innan deras pass börjar.

Det är för att träna en sådan styrka som flygövningen Loyal Arrow genomförs i juni. Utan någon föregående debatt eller något riksdagsbeslut har Försvarsmakten och utrikesminister Sten Tolgfors bestämt att luftrummet över nästan halva Sverige ska få domineras av Nato under två veckor, för att förbereda NRF-styrka 13/14 för strid.

Sverige har övat med Natoländer tidigare, även på svenskt territorium. Men det här är första gången vi bjuder in Nato till att organisera och leda en övning i Sverige.

Ett sextiotial plan, tio länder (NATO-länder plus Sverige och Finland) och ett tusental personer kommer att delta. Ett brittiskt hangarfartyg passerar för första gången någonsin norr om Ålands hav.

För Sveriges (alltså regerinens) del är motiven a) att vi vill delta i internationella insatser, b) att vi vill visa upp vårt stora övningsområde och c) rent konkret att vi kommer att validera registerförband stridsflygenhet 02, vilket betyder att den enheten sedan är godkänd för att delta i Natoledda insatser.

För andra länder är området attraktivt därför att det är lika stort som Tyskland och för att det ligger nära Arktis, där Nato nu vill visa sin närvaro när isen smälter och nya transportvägar och naturresurser friläggas.

Karta från försvarets webbplats mil.se

© 2009